

С Т А Н О В И Щ Е

за научната дейност на гл.ас. д-р Валентина Милчова Миткова
във връзка с конкурс за доцент по ПН 3.5 Обществени комуникации и
информационни науки (Книгознание, библиотекознание, библиография – История
на книгата), обявен от СУ “Св. Климент Охридски”
в ДВ бр. 92 от 18.11.2022 г.

от доц. д-р Георги Вълчев, СУ “Св. Климент Охридски”,
Катедра „История и теория на културата“, член на научното жури

Обща характеристика на научната продукция, представена за конкурса

Представената от д-р Валентина Миткова научна продукция за конкурса отговаря изцяло на спецификата на професионалното направление 3.5 и кореспондира с темата на конкурса – История на книгата. Представени са и всички необходими документи, попълнени според изискванията на ЗРАС и правилника за неговото прилагане на СУ „Св. Климент Охридски“.

Д-р Валентина Миткова кандидатства за научната длъжност “доцент” с монографията “Пол, периодичен печат и модернизация в България (от края на XIX до 40-те години на XX век)”, УИ “Св. Климент Охридски” (2022). Освен този хабилитационен труд кандидатката е представил девет статии и три студии на български и английски език, като една от студиите и шест от статиите са публикувани в авторитетни международни списания по история на жените, индексирани в световните бази данни Scopus и Web of Science .

Преподавателска дейност

В качеството си на главен асистент в специалност “Библиотечно-информационни науки” на Философски факултет кандидатката вече е натрупала богат преподавателски опит, тъй като в продължение на повече от пет години тя води упражнения по задължителните дисциплини “История на книгата”, “Ръкописните традиции в историята на книгите и четенето”, “Печатна книга и четене (15-20 в.). Освен това д-р Миткова е титуляр на два лекционни курса на английски език в магистърската степен на обучение - “Полови йерархии в полето на интелектуалните дейности: жените и литературния канон” и “Пол и популярна култура в сравнителна

перспектива: Източна Европа и Западът”. Първият от тях е включен като задължителен в учебния план на Европейската магистърска програма “Матилда: История на жените и половете”.

Научноизследователска дейност

Още с докторската си дисертация “Авторство и канон в българската книжнина (1878-1944): Жените авторки” (2014 г.) д-р Миткова дава заявка за двете основни тематични области, в които ще са съсредоточени изследователските ѝ интереси: история на книгата и история на жените. През последните години кандидатката се фокусира върху проблемите свързани с развитието на женския периодичен печат, които тя разглежда като форма на модерна публичност в контекста на цялостната българска модернизация от края на XIX и първата половина на XX век. В по-общ план тези ѝ изследвания засягат различни аспекти на големите теми за женското авторство и интелектуалната йерархия на половете.

Макар и с ясен фокус, изследователската дейност на д-р Валентина Миткова не се ограничава единствено в полето на феминистките изследвания. Тя участва пълноценно и в няколко други научни проекта, чиито изследователски обекти са съвременни регионални и национални културни институции (библиотеки, музеи, архиви).

Оценка на приносите в хабилитационния труд

Хабилитационният труд на д-р Валентина Миткова „Пол, периодичен печат и модернизация в България (от края на XIX до 40-те години на XX век)“ представлява сериозно и задълбочено изследване, което хвърля мост между научните полета на историята на жените и историята на периодичния печат, разположени в широкия контекст на модернизационните процеси, които протичат в българското общество и култура през посочения период. Пресичането на тези две полета създава едно особено алтернативно публично пространство, в което д-р Миткова се движи много уверено, тъй като умело съчетава задълбочените си теоретични познания върху феминистката проблематика с професионалната си информираност в областта книгоиздаването и периодичния печат.

Първата глава от книгата „Женският периодичен печат в контекста на съвременните феминистки изследвания“ задава концептуалните рамки на изследването. В нея д-р Миткова успешно противопоставя на концепцията за

половото настояничество, създадена в андроцентричната литературна традиция, тази на феминистката литературна критика, което ѝ позволява успешно да анализира женското писане в България. Изводът ѝ, че въпреки модернизаторския патос на времето, то все пак продължава да се счита за второстепенно в духа на „патриархалната концепция за силата и властта на авторитета“ (с. 47) е изцяло релевантен. Напълно удачно е и възприетото от нея за нуждите на анализа делене на периодичния печат на два основни типа издания – „индивидуалистки“ и „реляционнофеминистки“ (по Карън Офън). Първият от тях си поставя амбициозни еманципаторски цели, докато вторият скромно се ограничава само в усилия за модернизиране на женския свят, разбран в неговите традиционни измерения. И двата типа издания обаче, анализирани през призмата на цялостната българска модернизация имат своя културен смисъл, социално значение и обществена стойност.

Втората глава вече се фокусира върху женския печат в контекста на българската модернизация. Анализът на авторката започва с творчеството на едни от най-популярните автори от периода на Българското възраждане, активно ангажирани с „женския въпрос“ П. Р. Славейков и Л. Каравелов. И двамата се нареждат сред най-последователните пропагандатори за развитието на женското образование. С множество аргументи те застават зад тази идея и разясняват с помощта на множество аргументи ползата от него за общия напредък на възрожденското общество, въпреки че като цяло, по въпросите за ролята на жените в обществения живот, стоят в разбиранията си на традиционалистки, консервативни позиции. Д-р Миткова очертава правдиво сферите, в които българките по това време разгръщат своята социална активност и започват книжовната си дейност – подкрепа на девическото образование, създаването на различни женски благотворителни дружества, изнасянето на публични сказки и др. Тези им нови активности издигат техния обществен престиж, правят ролята на жената по-видима и започват, макар и много бавно, да променят съществуващите ментални нагласи и стереотипии в доминираното все още от традицията българско общество. По-нататък в тази глава авторката проследява съществуващите полови неравенства в областта на професионалната реализация, на образованието и политическото гражданство на жените. Детайлно са описани създаването и организационните прояви на модерния български феминизъм, без да са подминати и неговите първи разцепления и конфликти. В самия край на тази втора част от текста д-р Миткова проследява

накратко развитието на българския периодичен печат като модерна форма на публичност в националната държава и ситуира женските издания в неговата широка рамка, като ги разделя на два вида – експлицитно феминистки и релационнофеминистки издания.

Последната трета глава е посветена на конкретния анализ на тези два типа издания, излизали в периода от Освобождението до 40-те години на XX век. В обсега на този анализ попадат общо 11 периодични издания, като към първия вид са причислени 6 от тях, а останалите 5 са включени към втория и с оглед на тази типология авторката разглежда техните стратегии за еманципиране и модернизирание на българските жени. В създаваната от тях „алтернативна публичност“ жените битуват в нея едновременно в двойната си роля на автори и на публика, на политически субекти и всекидневни актьори, формиращи новия модерен облик на страната. Коментиранияте в тях теми и проблеми, както убедително доказва д-р Миткова, са в пряка зависимост от социалния и професионален профил на техните издателски екипи, които съобразно собствените си възгледи разглеждат въпроси, свързани с политическото представителство на жените и тяхната професионална реализация, развитието на девическото образование и достъпа до него, избирателните права на жените и пълноправното им гражданство, международното женско движение и опазването на мира и още много други. Заеманите различни позиции по тези въпроси създават видими напрежения и очертават първите разделителни линии между различните феминизми, които д-р Миткова коментира обективно, каквато е и констатацията ѝ, че въпреки това те отстояват една общофеминистка непримиримост към дискриминацията по полов признак.

Втората част на тази глава се фокусира върху релационнофеминистките, „домакинските“ издания, които са не по-малко любопитни като проблематика. От антропологическа гледна точка те са ценен извор за процесите на модернизацията на страната и трябва да признаем, че предизвикаха у мен определен интерес, тъй като приносът им за еманципацията на жената в българското общество е не по-малък от този на експлицитно феминистките издания. За съжаление, повечето от тях не се радват на дълъг издателски живот и прекратяват съществуването си твърде бързо. Респективно, влиянието, което оказват върху обществените нагласи по въпросите на феминизма и важната роля на жената в модернизационните процеси на българското общество, не е устойчиво.

Монографичното изследване на д-р Миткова притежава още едно ценно качество, което трябва да бъде отбелязано непременно, тъй като се среща все още рядко в практиката на българските социални и хуманитарни науки. Направени са усилия от страна на авторката изследването да бъде положено в много по-големия мащаб на съседните на българския национални контексти, което отваря една широка компаративистична изследователска перспектива.

В заключение бих добавил, че хабилитационният труд представлява определено постижение за своята авторка д-р Валентина Миткова. Добре структуриран, въпреки очевидната „асиметрия“ на обема на първите две глави в сравнение с третата, с последователно удържана изследователска перспектива, текстът е написан на добър академичен стил и език, с ясно изразени логически връзки между отделните му части и представлява ценен принос към научните изследвания в тази област на познанието.

Заключение

Всичко казано до момента ми дава основание съвсем убедено да подкрепя кандидатурата на д-р Валентина Миткова в конкурса за избор на доцент по професионално направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Книгознание, библиотекознание, библиография – История на книгата).

Декларирам, че нямам общи публикации с кандидатката, не съм в конфликт на интереси и не съм установил плагиатство.

София, 03.04.2023 г.

доц. д-р Георги Вълчев